

ESPLAI

IL·LUSTRACIÓ CATALANA

598 — N.º 159

EL SEPULCRE DE RAMON III FOLCH DE CARDONA

El magnífic sepulcre que avui hom pot admirar a l'església parroquial de Bellpuig, és obra tan perfecta que no cal sinó passar els ulls damunt del conjunt i detall que són reproduïts en els nostres gravats, puix que, sense el comentari acompanyador, el comprendrieu a bastament.

Quan, en uns anys d'oblit incomprensible, hi hagué el perill que l'atzar destructor el malmetés, únicament per certs esperits selectes fou assenyalat, però l'any 1925, quan algú intentà — sense èxit — aquell suborn pecuniari ben inútil amb el qual s'intentava fer-lo passar a mans estrangeres, una reacció sanitària féu capir com a Catalunya s'han anat estimant les obres artístiques del passat gloriós i com aquesta amor és un dels seus joellís més remarcables.

Quan hom s'embadaleix a contemplar-lo no pot defugir l'agraïment als iniciadors de la seva conservació, a aquells dels selectes a què al·ludíem, ànimes d'artista, de patriota o de romàntic, i especialment a Piferrer, que, a la visió del convent de menorets de la vila de Bellpuig, que anava a caure en runes, reaccionava i davant la idea que la desaparició de l'edifici portaria rera d'ella la del sepulcre, que hi era bastit, llança el plany sentidament espontani que, en encomanar les seves temences a qui podien ésser-li entenedores determinà, en allunyar el perill, la salvació definitiva de la mostra reeixida de l'art renaixentista.

De les seves paraules colpidores, bo serà fer-ne retret.

Desert — escrivia — i despullat el convent on és aquesta obra, tal vegada seguirà una sort pariona a aquells que estan situats fora de les poblacions, més encara si hom té en compte el seu estat ruïnós.

Què passarà aleshores amb el sepulcre?

¿Es podrà culpar també a la revolució la barbàrie dels que toleren la destrucció d'aquest monument?

¿Per què no es trasllada a l'església parroquial de la mateixa vila, la qual cosa es podria dur a terme amb poca despesa?

A l'acritud d'aquests mots en seguien, crítica del perill que passés el sepulcre un cop se li donés la importància que realment tenia, a enriquir algun dels museus centrals de l'Estat, altres que refermaven el desig de veure acollides les pedres venerades en el clos de l'església vilatana.

Sortosament, la idea de Piferrer fou realitzada; el 13 de desembre del 1841 començava el trasllat de la sepultura i era enllestit aquest trasllat l'11 de maig de l'any següent.

Avui, entre dues capelles laterals, sota

la volta de la parroquial església de Bellpuig, costat de l'Evangeli, hom el veu alçat i bell amb la característica patina petja dels anys, que no vanament corren per als homes — fragilitats de poca vida — com per a les coses més perdurables.

Hom ha volgut — parleria fàcil — assenyalar aquest monument com la tomba de Ramon IV Folch, comte de Cardona i primer Duc de la mateixa casa.

Res més lluny de la veritat.

El qui meresqué l'alt honor de la sepultura admirable, fou Ramon, el terç del senyoriu de Bellpuig. Hereu d'Antoni Cardona, traspasat l'any 1485, en ell era vinculada la nissaga dels Anglesoles — de línia masculina extingida — i la dels Cardones que havien anat a entroncar amb aquesta i gaudir del nou senyoriu.

Ramon III Folch de Cardona i Anglesola, comte d'Alba, Olivento i Palamós, senyor de la ciutat de Massano i gran almirall de Nàpols, al qual els cronistes anomenen Gran Capità per les seves gestes a Itàlia, pariones o ultrapassadores a les que en la mateixa península acomplia Gonçal Fernàndez de Còrdova, amb la família del qual havia de lligar-se la descendència de Ramon III, tingué una germana, Isabel, que veié maridada

de Bellpuig

amb Bernat de Vilamarí, comte de Capaccio, companyó digne dels esplets militars del seu cunyat.

Ja l'any 1504 començà Ramon de figurar en les guerres d'Itàlia i, glòria que ens recorda finament un relleu de la seva sepultura, l'any 1506 apleix a les costes d'Àfrica la demostració de la seva alta iniciativa, que li permet d'arribar a les aigües de Barcelona amb el trofeu de dues galeres dels moros i nombrosos captius.

Es l'any 1511 que, en formar-se la Santa Lliga en la qual entren, entre altres Estats, el Papat, que representa Juli II, Espanya i Venècia, la qual s'anava a afavorir contra els francesos, Ramon III Folch de Cardona és designat per al càrrec de generalíssim.

Virrei de Sicília l'any 1509, les victòries aconseguides en campanyes a favor de la Santa Lliga havien deixat enrera aquests títols de concessió reial amb què hom l'havia distingit pels seus mèrits per a destacar-lo d'una manera vistosa, recordadora de la seva nissaga catalana.

Foragità els francesos de la Lombardia; amb la facilitat que l'estratega sap esvair el perill, els prengué l'adjutori de Gènova i restablí en aquest ducat els Campofregoso en la persona de Joan d'aquesta família, retornà als Sforzias el ducat de Milà en posar al solí ducal Maximilià; i en ésser-li trobada la velleïtat dels venecians, no dubtà d'atacar les mainades i anorrear-les.

Si hom s'adona que els fets cabdals d'aquestes empreses són aconclits quasi tots en

l'any 1512, no defugirà pas l'admiració davant l'activitat i empena de Ramon III.

El vent de glòria que gonfla encara les velles de la seva nau l'any 1514, li és favorable per a dur-lo dos anys més tard a convertir en un fracàs l'intent dels francesos d'emparar-se del regne de Sicília, aleshores sota el virregnat d'Hug de Montcada.

Nimbat lluminosament, moria l'any 1522; les seves despulles foren traslladades a Bellpuig la vila que per la munificència del seu senyor tenia alçat gentilment un convent de religiosos de l'orde de Sant Francesc; aquell convent que atreia l'esguard intel·ligent de Piferrer, i del qual ja allunyat el sepulcre de Ramon III Folch de Cardona, en dies més tardans refeia els seus murs esquarterats, conservava bel·leses arquitectòniques i acollia en preparació aquells esperits forts que saben, enllà de les mars i les muntanyes, fer trobadores les ànimes a redimir i un pler del sacrifici cruent si cal, en el martiri.

El cos de Ramon III Folch de Cardona s'ha conservat incorrupte a través dels segles i hom ha pogut contemplar la indumentària amb què fou sebol·lit; i l'espasa, que en els dies de les seves glòries li oferia el

Papa Juli II, seria encara admiradora si els descendents d'aquells francesos que amb tanta sort combaté, no la hi haguessin presa en envair la nostra terra sota el signe de les àligues napoleòniques.

El monument funerari del senyor de Bellpuig, Ramon III, fou obra, i així ho llegim a la socolada, de l'escultor napolità cincentista conegut per Joan Nolano, el Joan Marliano, que havia pres el sobrenom del llogarret Nolano de la seva naixença, perpetuat en el sepulcre amb la inscripció: *Johanes Nolanus faciebat*.

Descriure la sepultura, cisellament magnífic d'aquest artista, és afeblir una realitat insuperable perquè el mot s'esforçarà inútilment a voler-ne fer ressaltar les bel·leses i a cercar la lloança ajustada.

Situat en lloc on la llum li és afavoridora, es pot contemplar en els seus detalls més insignificants.

Té la forma d'una gran arcada adossada a un mur altre temps amb un, no destacat excessivament, gruix lateral.

Descansa en un basament en la part mitgera del qual és descabdella una escena marítimo-militar, probablement la gesta acomplida per Ramon III a les costes d'Àfrica, a la qual ens hem referit. Adaptada a una perspectiva impecable, mostra a primer terme la platja on els cristians, en desembarcar, mantenen forta brega amb els moros, mentre en socors arriben en barques lleugeres, els que a aquest fi li van sortint

de les galeres que estan situades en ordre de batalla.

D'aquestes, les que es destaquen més properes a la terra són la còpia perfecta de les naus de l'època, entre elles la capitana; les que són en llunyania en una mar tota calma, s'esfumen en la distància; altres, es perden en l'horitzó.

A banda i banda d'aquesta escena, uns genis parions sostenen dues làpides en les quals hom pot llegir: «Ornasti et manes lacrimis miserabilis lacrimis uxor haud optare alias fas erat interias, i, Servasti thalamun genio dulcissime coniux, servandus nunc est pro thalamo tumultus».

Convent de Sant

Expressions d'adoloriment de la muller fi-

del corresposta per altra fidelitat, l'encarnació de la qual s'esvaïa.

En els dos brancals que damunt del basament suara descrit sostenen l'arcada de mig punt, que arredossa l'urna sepulcral, dos nínxols deixen lloc per a sengles figures femenines, simbòlica plasmació de la victòria, mentre altres, en els costats exteriors, a manera de cariàtides en fer d'element sustentador, es mostren gràcilment amb els braços alçats i contrasten amb les que en la part interior de l'arca i amb la mateixa finalitat arquitectònica volten el sarcòfag amb assenyament de tristor profunda.

En coronar aquest cos, que és caracteritzat per un domini d'elements jònics, una imposta deixa córrer amb temes presos de la fauna d'aus aquàtiques, un fris que és limitat per la cornisa, element de transició per a arribar al cos superior.

Aquest, més afeixugat en comparança amb el que l'ajuda a alçar-se, desclou a banda i banda dos medallons en els quals són destacats sengles bustos de dona que presenten, al victoriós caigut, la corona de llover i la branca d'olivera.

Un cornisament que és, en la part mitgera, partit per l'escut de Ramon III, sustenta un fris on hom veu l'exèrcit que, comandat pel senyor de Bellpuig, lluita i venç.

Una altra cornisa encara, de forta volada, deixa reposar al seu damunt un àtic amb la inscripció que, en ésser glorificadora per a Ramon III, no deixa en oblidança la seva

muller Isabel, que feia cisellar el famós sepulcre.

Oferidor l'àtic del lloc on ha d'ajustar-se una peanya, és l'exarçador del cimejar del monument funerari amb la Verge que, acompanyada dels àngels, graciosament recull en la seva falda el diví Infantó.

L'interior de l'arcada, ample nínxol ocupat per les cariàtides que ja hem descrit, sostenidores de capitells sobre els quals són acusats motius de decoració que arriben de la part exterior, aixopluga el sarcòfag, obra mestra del monument.

Un plinte ofereix lloc a unes sirenes que han de sostenir-lo. Descarrega damunt d'aquestes directament la soclada de randa de pedra d'hàbils decoracions, per a elevar l'urna, la part central de la qual és omplerta per la figura de Neptú amb acompanyament

de tritons, deesses i sirenes muntats en monstres marins.

La influència clàssica que es destaca en aquesta part del sepulcre de Ramon III, porta a la memòria aquells d'època que en el museu arqueològic provincial de Barcelona hom podia admirar i els que conserva la catedral de Girona.

Si un moment la imaginació es desvia, torna aviat a una realitat colpidora en fer contemplació de l'estàtua jacent del que fou senyor de Bellpuig, que, en actitud de repòs, amb una mà al damunt de la cimera

600 — N.º 159

que li alça el coixí, on el cap ha volgut caure, sembla que hagi de tenir un alè de vida.

Agençat encara amb la indumentària militar sosté la jeràrquica verga que la son no li fa escapar de la mà i en abandonament, té els guantellets damunt el drap tot broderia, que cobreix la tapa del sarcòfag.

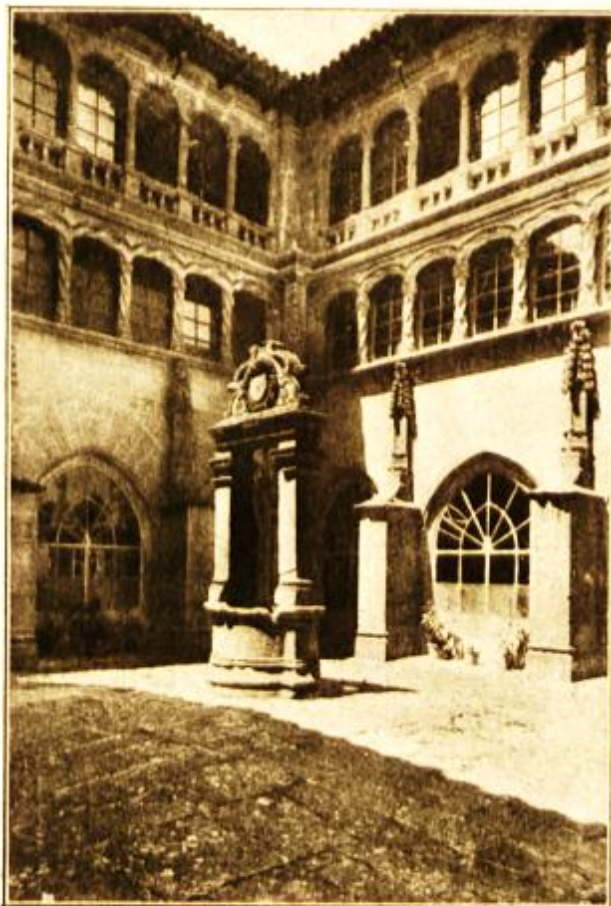
Plana damunt, al fons del nínxol, ofegadora del paganisme que ha traspuat al volt de l'urna, la Mater Dolorosa que recull una vegada més a la seva falda el Fill, suara crucificat; santa Magdalena li és propera i els àngels pleguen les ales i s'acosten a contemplar-lo.

Aquesta és l'obra de Joan Nolano, de la qual, per a descriure detalladament cada lloc on hom pot fitar l'esguard en cerca del savi maneigament del cisell, caldria escriure llargament.

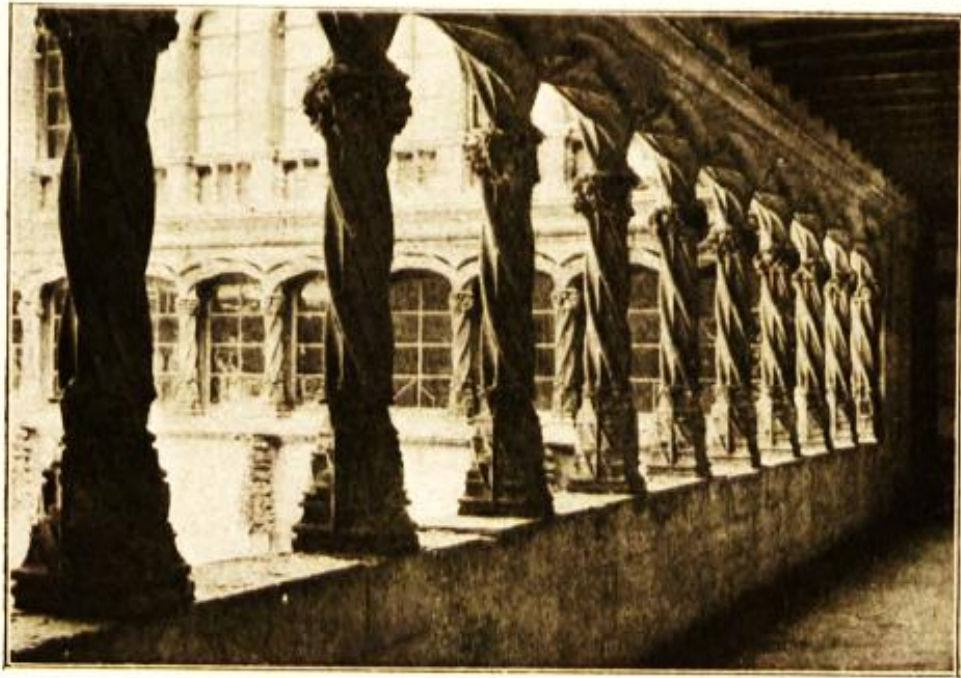
Com un record d'ella, més baixa de factura, però procedent del destruït claustre de Montserrat, en el museu lapidari d'aquest monestir es conserva resta de la sepultura del que fou cunyat de Ramon III, l'urna funerària de Bernat de Vilamarí senyor de Capaccio, mort l'any 1512. En acollir-la en un dels nostres gravats, fem recordança dels qui, units per vincles familiars, foren units també per la glòria i en el darrer camí cercaren el repòs sota el cel de la Catalunya que els havia vist néixer. — C.

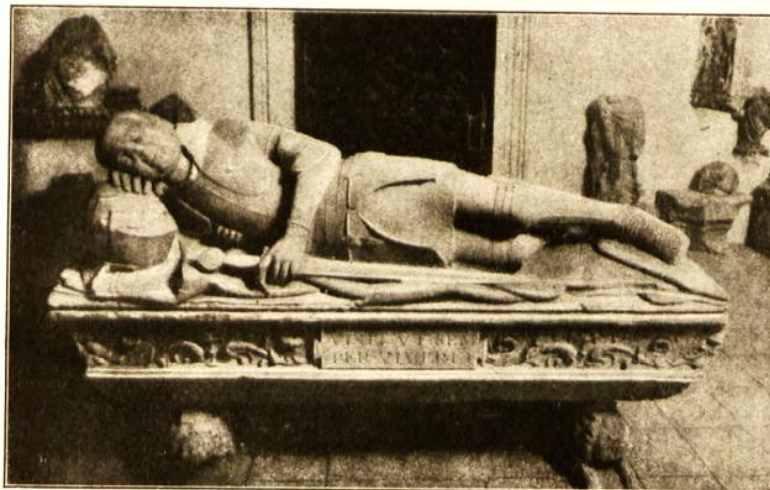
*La figura jacent de Ramon III Folch
de Cardona*

*Convent de Sant Bartomeu, de Bellpuig.
El patí del Claustre. — (Fotografia Abella)*

*Convent de Sant Bartomeu. La galeria superior del Claustre
(Fotografia Abella)*

Sepulcre de Bernat de Vilamari, al Museu Lapidari de Montserrat

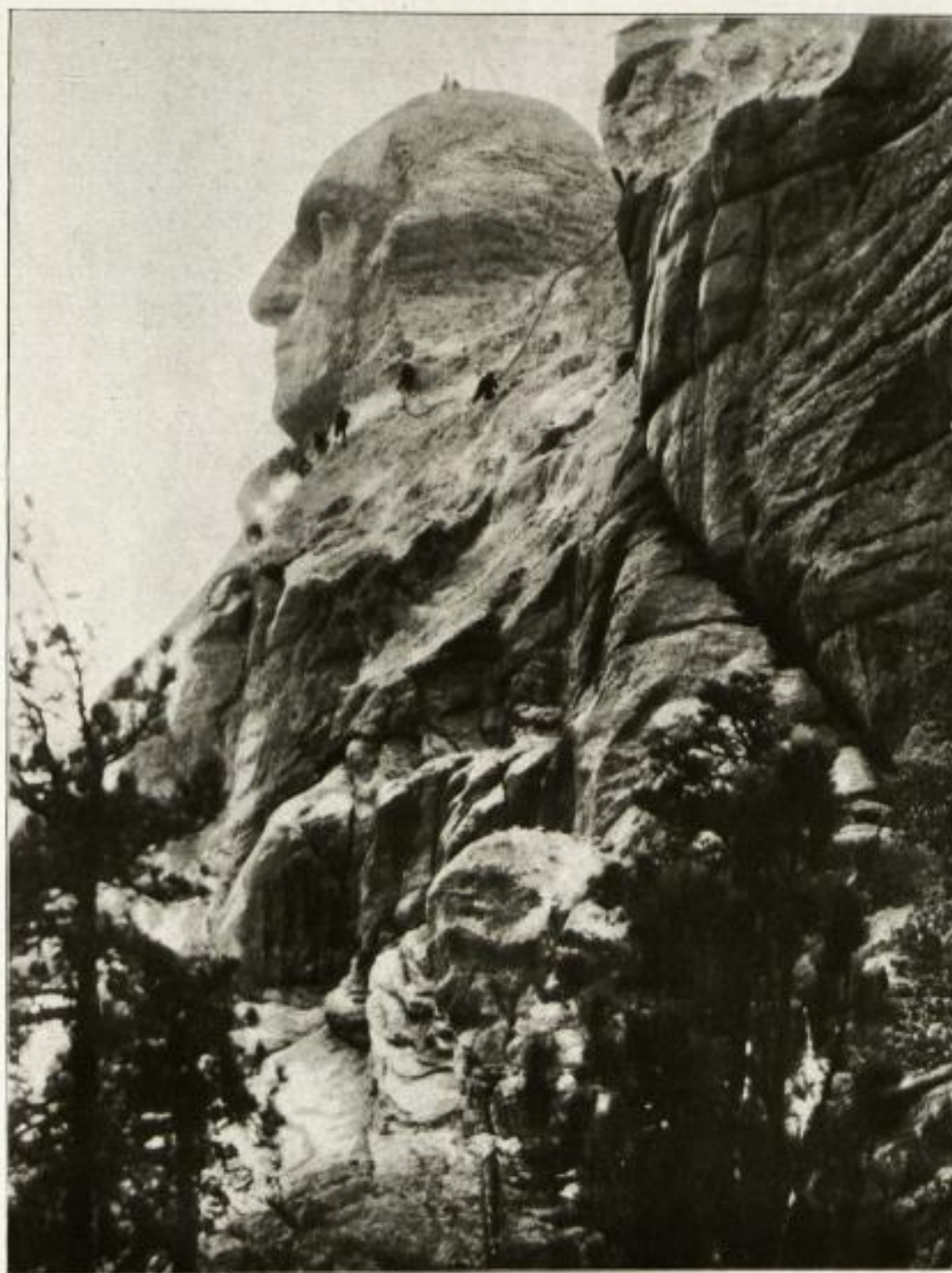

IV ANY
-
Núm. 159

ESPLAI

16
DESEMBRE
1934

IL·LUSTRACIÓ CATALANA SETMANAL

MONUMENT AL PRESIDENT WASHINGTON

A Nord-Amèrica s'ha construït aquest monument dedicat al President Washington, tallat damunt les roques, al costat del qual s'han d'esculpir també els dels Presidents Jefferson, Lincoln i Roosevelt. Aquests monuments seran considerats com els més grans del món. (Vegem el text a la pàgina 604)
(Fotografia Ipa)

EL SEPULCRE DE RAMON III FOLCH DE CARDONA

El magnífic sepulcre que avui hom pot admirar a l'església parroquial de Bellpuig, és obra tan perfecta que no cal sinó passar els ulls d'amunt del conjunt i detall que són reproduïts en els nostres gravats, puix que, sense el comentari acompanyador, el comprendrien a bastament.

Quan, en uns anys d'oblit incomprensible, hi hagué el perill que l'atzar destructor el malmetés, únicament per certs esperits selectes fou assenyalat, però l'any 1925, quan algú intentà — sense èxit — aquell suborn pecuniari ben inútil amb el qual s'intentava fer-lo passar a mans estrangeres, una reacció sàntosa féu expirar com a Catalunya s'han anat estimant les obres artístiques del passat gloriós i com aquesta amor és un dels seus joells més remarcables.

Quan hom s'embadaleix a contemplar-lo no pot defugir l'agraïment als iniciadors de la seva conservació, a aquells dels selectes a què alludim, ànimes d'artista, de patriota i de romàntic, i especialment a Pífferrer, que, a la visió del convent de menorets de la vila de Bellpuig, que anava a caure en runes, reaccionava i davant la idea que la desaparició de l'edifici portaria rera d'ella la del sepulcre, que hi era bastit, llança el plany sentidament espontani que, en encomanar les seves temences a qui podien ésser-li entenedores determinà, en allunyar el perill, la salvació definitiva de la mostra recixida de l'art renaixentista.

De les seves paraules colpidores, ho serà fer-se retret.

Desert — escrivia — i despullat el convent on és aquesta obra, tal vegada seguirà una sort pariona a aquella que estan situats fora de les poblacions, més encara si hom té en compte el seu estat ruïnós.

Què passarà aleshores amb el sepulcre?
Es podrà culpar també a la revolució la barbàrie dels que toleren la destrucció d'aquest monument?

Per què no es trasllada a l'església parroquial de la mateixa vila, la qual cosa es podria dir a terme amb poca despesa?

A l'acritud d'aquests mots en següent, crítica del perill que passés el sepulcre un cop se li donés la importància que realment tenia, a enriquir algun dels museus centrals de l'Estat, altres que refermaven el desig de veure acollides les pedres venerades en el clos de l'església vilatana.

Seriosament, la idea de Pífferrer fou realitzada; el 13 de desembre del 1841 començava el trasllat de la sepultura i era enllestit aquest trasllat l'11 de maig de l'any següent.

Avui, entre dues capelles laterals, sota

Aspecte del conjunt del sepulcre de Ramon III Folch de Cardona, del Convent de Jesús, de Bellpuig. — (Fotografia Abella)

la volta de la parroquial església de Bellpuig, costat de l'Evangeli, hom el veu alçat i bell amb la característica patina petja dels anys, que no vanament corren per als homes — fragilitats de poca vida — com per a les coses més perdurables.

Hom ha volgut — pareria fàcil — assenyalat aquest monument com la tomba de Ramon IV Folch, comte de Cardona i primer Duc de la mateixa casa.

Res més lluny de la veritat.

El qui merequé l'alt honor de la sepultura admirable, fou Ramon, el tercer senyor de Bellpuig. Hereu d'Antoni Cardona, traspassat l'any 1483, en ell era vinculada la missaga dels Anglesols — de línia masculina extingida — i la dels Cardones que havien anat a entroncar amb aquesta i gaudir del nou senyoriu.

Ramon III Folch de Cardona i Anglesols, comte d'Alba, Olivença i Palamós, senyor de la ciutat de Massano i gran almirall de Nàpols, al qual els cronistes monument Gran Capità per les seves gestes a Itàlia, pariones o ultrapasajores a les que en la mateixa península acomplia Gonzal Fernández de Córdoba, amb la família del qual havia de ligar-se la descendència de Ramon III, tingué una germana, Isabel, que veié maridada

amb Bernat de Vilamari, comte de Capaccio, companyó digne dels espiets militars del seu cunyat.

Ja l'any 1504 començà Ramon de figurar en les guerres d'Itàlia i, glòria que ens recorda finament un relleu de la seva sepultura, l'any 1506 acompleix a les costes d'Àfrica la demostració de la seva alta iniciativa, que li permet d'arribar a les aigües de Barcelona amb el trofeu de dues galeres dels moros i nombrosos captius.

Es l'any 1511 que, en formar-se la Santa Lliga en la qual entren, entre altres Estats, el Papat, ne representa Juli II, Espanya i Venècia, la qual s'anava a afavorir contra els francesos, Ramon III Folch de Cardona és designat per al càrrec de generalíssim.

Virrei de Sicília l'any 1509, les victòries aconseguides en campanyes a favor de la Santa Lliga havien de deixar encara aquests títols de concessió reial amb què hom l'havia distingit pels seus mèrits per a destacar-lo d'una manera vistosa, recordadora de la seva missaga catalana.

Foragit els francesos de la Lombardia; amb la facilitat que l'estratega sap esquivar el perill, els prengué l'adjutori de Ginebra i restablí en aquest ducat els Campofregoso en la persona de Joan d'aquesta família, retornà als Sforzas el ducat de Milà en posar al solí ducal Maximilià; i en ésser-li trobada la velletat dels venecians, no dubtà d'atacar les mainades i anorrenar-les.

Si hom s'adona que els fets cabdals d'aquestes empreses són acomplits quasi tots en

La figura jacent de Ramon III Folch de Cardona

Ala del Claustre del Convent de Jesús, de Bellpuig (Fotografia Arcia Mas)

l'any 1512, no defugirà pas l'admiració davant l'activitat i empena de Ramon III.

El vent de glòria que gonfa encara les velles de la seva nau l'any 1514, li és favorable per a dur-lo dos anys més tard a convertir en un fricàs l'intent dels francesos d'emparar-se del regne de Sicília, aleshores sota el virregnat d'Hug de Montcada.

Nimbat lluminosament, moria l'any 1522; les seves despulles foren traslladades a Bellpuig la vila que per la munificència del seu senyor tenia alçat gentilment un convent de religiosos de l'orde de Sant Francesc; aquell convent que atreia l'esguard intel·ligent de Piferrer, i del qual ja allunyat el sepulcre de Ramon III Folch de Cardona, en dies més tardans refeia els seus murs esquarterats, conservava bel·leses arquitectòniques i escolia en preparació aquells esperits forts que saben, enlla de les mars i les muntanyes, fer trobadores les ànimes a redimir i un pèr del sacrifici crunt si cal, en el martiri.

El cos de Ramon III Folch de Cardona s'ha conservat incorrupte a través dels segles i hom ha pogut contemplar la indumentària amb què fou sotollit; i l'espasa, que en els dies de les seves glòries li oferia el

de les galeries que estan situades en ordre de batalla.

D'aquestes, les que es destaquen més properes a la terra són la èpica perfecta de les naus de l'època, entre elles la capitana; les que són en llunyania en una mar tota calma, s'esfumen en la distància; altres, es perden en l'horitzó.

A banda i banda d'aquesta escena, uns grans parions sostenen dues làpides en les quals hom pot llegir: «Ornasti et manes lacrimis uxore laud optare alias fas erat interius, i, Servasti thalamum genio dulcissime coniux, servandus nunc est pro thalamo tumultus».

Expressions d'adorament de la muller fi-

Convent de Sant Bartomeu. La galeria superior del Claustre (Fotografia Abella)

muller Isabel, que feia cisellar el famós sepulcre.

Oferidor l'atíu del lloc on ha d'ajustar-se una pesanya, és l'exarcador del cimejar del monument funerari amb la Verge que, acompanyada dels àngels, graciosament recull en la seva falda el diví infantó.

L'interior de l'arcada, ample així com ocupat per les caritats que ja hem descrit, sostenidores de capitells sobre els quals són acusats motius de decoració que arriben de la part exterior, aixopluga el sarcòfag, obra mestra del monument.

Un plinte ofereix lloc a unes sirenes que han de sostenir-lo. Descarrega damunt d'aquestes directament la soculada de randa de pedra d'hàbils decoracions, per a elevar l'urna, la part central de la qual és omplerta per la figura de Neptú amb acompanyament

Sepulcre de Bernat de Vilamarí, al Museu Lapidari de Montserrat

Paga Juli II, seria encara admirador si els descendents d'aquells francesos que amb tanta sort combaté, no la hi haguessin presa en envair la nostra terra sota el signe de les àligues napoleòniques.

El monument funerari del senyor de Bellpuig, Ramon III, fou obra, i així ho llegim a la soculada, de l'escultor napolità cincuentista conegut per Joan Nolano, el Joan Marliano, que havia pres el sobrenom del flogarret Nolano de la seva naixença, perpetuat en el sepulcre amb la inscripció: Johannes Nolanus fecitbat.

Descriure la sepultura, cisellament magnífic d'aquest artista, és afegir una realitat insuperable perquè el mot s'esforçà inútilment a voler-ne fer ressaltar les bel·leses i a cercar la lleugera ajustada.

Situat en lloc on la llum li és afavoridora, es pot contemplar en els seus detalls més insignificants.

Té la forma d'una gran arcada adossada a un mur altre temps amb un, no destacat excessivament, gruix lateral.

Descansa en un basament en la part mitgera del qual és descahedella una escena marítim-militar, probablement la gesta acompanyada per Ramon III a les costes d'Àfrica, a la qual ens hem referit. Adaptada a una perspectiva impecable, mostra a primer terme la platja on els cristians, en desembarcar, mantenen forta brega amb els moros, mentre en socors arriben en barques lleugeres, els que a aquest fi li van sortint

del correspost per altra fidelitat, l'encarnació de la qual s'esvaïa.

En els dos brancals que damunt del basament suau descrit sostenen l'arcada de mig punt, que arreplega l'urna sepulcral, dos nixols deixen lloc per a sengles figures femenines, simbòlica plasmació de la victòria, mentre altres, en els costats exteriors, a manera de caritides en fer d'element sustentador, es mostren gràcilment amb els braços alçats i contrasten amb les que en la part interior de l'arcada i amb la mateixa finalitat arquitectònica volten el sarcòfag amb asseynament de tristor profunda.

En coronar aquest cos, que és caracteritzat per un domini d'elements gònics, una imposta deixa córrer amb temes presos de la fauna d'aus aquàtiques, un fris que és limitat per la cornisa, element de transició per a arribar al cos superior.

Aquest, més afeyugat en comparança amb el que l'ajuda a alçar-se, desclou a banda i banda dos medalions en els quals són destacats sengles bustos de dona que presenten, al victoriós caigut, la corona de llorer i la branca d'olivera.

Un cornisament que és, en la part mitgera, partit per l'escut de Ramon III, sustenta un fris on hom veu l'exbreit que, comandat pel senyor de Bellpuig, lluita i venç.

Una altra cornisa encara, de forta volada, deixa reposar al seu damunt un àtic amb la inscripció que, en ésser glorificadora per a Ramon III, no deixa en oblidança la seva

Convent de Sant Bartomeu, de Bellpuig. El pati del Claustre. — (Fotografia Abella)

de tritons, deesses i sirenes muntats en monstres marins.

La influència clàssica que es destaca en aquesta part del sepulcre de Ramon III, porta a la memòria aquells d'època que en el museu arqueològic provincial de Barcelona hom podia admirar i els que conserva la catedral de Girona.

Si un moment la imaginació es desvia, torna aviat a una realitat colpidora en fer contemplació de l'estàtua jacent del que fou senyor de Bellpuig, que, en actitud de repòs, amb una mà al damunt de la cimera

que li alça el cotí, on el cap ha volgut caure, sembla que hagi de tenir un alè de vida.

Agencat encara amb la indumentària militar, sosté la jeràrquica verga que la son no li fa escapar de la mà i en abandonament, té els guantellets damunt el drap tot broderia, que cobreix la tapa del sarcòfag.

Plana damunt, al fons del nínxol, ofegada del paganism que ha traspuat al volt de l'urna, la Mater Dolorosa que recull una vegada més a la seva falda el Fill, suau crucificat; santa Magdalena li és propera i els àngels plequen les ales i s'acosten a contemplar-lo.

Aquesta és l'obra de Joan Nolano, de la qual, per a descriure detalladament cada lloc on hom pot fitar l'esguard en cerca del savi maneigament del cisell, caldria escriure llargament.

Com un record d'ella, més baixa de factura, però procedent del destruït claustre de Montserrat, en el museu lapidari d'aquest monestir es conserva resta de la sepultura del que fou renyat de Ramon III, l'urna funerària de Bernat de Vilamarí senyor de Capaccio, mort l'any 1512. En acollir-la en un dels nostres gravats, fem recordança dels qui, units per vincles familiars, foren units també per la glòria i en el darrer ramificaren el repòs sota el cel de la Catalunya que els havia vist néixer. — C.

INAUGURACIÓ D'UN NOU XALET DEL CENTRE EXCURSIONISTA

El Centre Excursionista de Catalunya, el Club Alpi Català, fou el propulsor a la nostra terra, primer de l'excursionisme i després dels esports de neu. Tant l'una com l'altra modalitat de l'esport prengueren tant de peu, que tot seguit nasqueren nombroses i diverses entitats que seguien les petjades del Centre Excursionista, i avui veuen les nostres muntanyes, estiu i hivern, plenes d'excursionistes i veuen els vessants del nostre Pireneu convertits en pistes per on els aficionats a la neu es llancen amb una joia igualada. Per això, per a afavorir els amants de l'excursionisme i dels esports d'hivern, en diversos llocs de Catalunya han estat bastits xalets-refugi, alguns dels quals donen recat i aixopluc als qui es troben sorpresos pel mal temps; només tenen les parets i ben pocs utensilis, sense guarda ni vigilància, col·locats en els punts més inaccessibles i difícils, i altres, ja amb més confort, que són com petits hotels suïssos, en els quals poden ésser atesos en totes les vostres necessitats. Un d'aquests xalets, pro-

Vista del nou xalet-refugi inaugurat a La Molina, obra a l'ordre del C. E. de Catalunya. — (Fotografia Josep M. Sagarra)

pietat del Centre Excursionista de Catalunya, està instal·lat a La Molina, i diumenge passat hi fou inaugurat un edifici ane.

Després de la Missa, celebrada per Fra Mare de Castellví, a la capella del Xalet, els Srs. Josep M.ª Guilera, secretari del Xalet de La Molina; Pere Adserà, administrador; Ignasi Folc, gerent, i Josep M.ª Ros Vila, arquitecte del nou xalet, saludaren els vintgers vinguts de Barcelona, que, juntament amb les autoritats de Puigverdà, passaren a visitar i a inaugurar les noves instal·lacions. El nou xalet és un edifici de dos pisos, de belles proporcions i del mateix estil de la primera construcció. A la planta, de grans dimensions, hi ha instal·lat un ample menjador, servit per una cuina a càrrec de l'hostaler del xalet, i un bar al qual tindran entrada lliure tots els excursionistes, sense distinció d'entitats, els quals podran utilitzar els serveis, oferts a preus populars. A l'ala esquerra de l'edifici hi ha una porta completament independent de la resta de la planta, la qual dona accés a un petit hall, en el qual es respira una intima sensació de cosa de muntanya, amb mobles senzills i confortables, d'una gran exquisidesa, que es conviden a reposar de la possible fatiga ex-

Un aspecte de les pistes del Barcelona L. T. Club durant els finals del campionat de Catalunya. — (Fotografia Puig Farras)

perimentada en l'excursió que hauran realitzat. Aquest aire de refugi domina a la resta del xalet, i les cambres situades al primer i segon pis ofereixen les mateixes característiques. Cada cambra compta amb dos llits, tauleta de nit, una taula rodona plegable, rentador i aneix, cambra de bany, calefacció amb radiador a totes les cambres i telèfon.

Els preus, al menjador i en els altres serveis, seran populars i tothom té la llibertat d'encomanar el que desitgi, i aquell que es porti el menjar podrà, també, utilitzar-lo.

Fou ofert, després, un àpat als excursionistes que assistiren a la inauguració, el qual fou presidit pel Sr. Maspons i Anglès, pel Xalet de La Molina; capità de carabiners Sr. Domènec Carvallo; Mn. Ramon Agulló, rector d'Alp, i Sr. Ramon Cosp, alcalde de Puigverdà. Hi assistiren representants de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, de la Federació Catalana d'Esquí, de l'Oficina de Turisme de la Generalitat, de la Junta del Xalet de La Molina, de les seccions del C. E. de Catalunya i d'un gran nombre d'entitats excursionistes de tot Catalunya i representants de la premsa. També hi havia l'arquitecte, Sr. Josep M.ª Ros Vila, el qual fou molt felicitat pels assistents.

En resum, una obra que agrairan els molts aficionats a l'excursionisme i als esports de neu de tot Catalunya.

La Sra. Morales i Seta Maier, co-coaches del final del Campionat de Catalunya de Tennis. — (Fotografia Puig Farras)

EL CAMPIONAT DE CATALUNYA DE TENIS

A les magnífiques pistes que el Barcelona L. T. C. posseeix al carrer de Ganduxer, s'han vingut celebrant amb èxit, tant esportin com de públic, els XXXI Campionats de Catalunya.

El doble mixt, que donà lloc a un partit

de vertader interès i jugades de qualitat, es decidí per Blanc i la senyoreta Carles. El primer set els fou netament favorable; el segon va ésser per a la parella vençuda, integrada per Suler Cabot i la senyoreta Witly, i el tercer i definitiu set, que resultà de gran emoció, se l'atribuïren l'esmentada parella Blanc - senyoreta Carles.

La final doble dames se l'emportaren la senyora Morales i la senyoreta Maier, que tingueren com a adversàries les senyoretes Rifé i Torras, les quals oposaren una bona resistència.

RALLY-PAPER A SANTA PERPÈTUA DE LA MOCUDA

Un dels esports més recomenatament aristocràtics és la hipica, tant per la seva elegància com per la destresa que exigeix. La nostra societat barcelonina sent una gran simpatia per aquest esport i en alguns moments adiu entusiasme, segons la prova a la qual s'hiagi de lluitar. Les carreres de envalla serveixen com a punt de reunió i d'elegància, però els concursos i, sobretot, els rally-paper, són la demostració de la deslira i de la valentia dels genets i de les amazones de la nostra terra. Per aquesta causa, diumenge passat tingué un gros èxit el rally-paper or-

del corresposta per altra fidelitat, l'encarnació de la qual s'esvaïa.

En els dos brancals que damunt del basament suara descrit sostenen l'arcada de mig punt, que arredossa l'urna sepulcral, dos nínxols deixen lloc per a sengles figures femenines, simbòlica plasmació de la victòria, mentre altres, en els costats exteriors, a manera de cariàtides en fer d'element sustentador, es mostren gràcilment amb els braços alçats i contrasten amb les que en la part interior de l'arca i amb la mateixa finalitat arquitectònica volten el sarcòfag amb assenyalamment de tristor profunda.

En coronar aquest cos, que és caracteritzat per un domini d'elements jònics, una imposta deixa córrer amb temes presos de la fauna d'aus aquàtiques, un fris que és limitat per la cornisa, element de transició per a arribar al cos superior.

Aquest, més afeixugat en comparança amb el que l'ajuda a alçar-se, esclou a banda i banda dos medallons en els quals són destacats sengles bustos de dona que presenten, al victoriós caigut, la corona de llorer i la branca d'olivera.

Un cornisament que és, en la part mitgera, partit per l'escut de Ramon III, sustenta un fris on hom veu l'exèrcit que, comandat pel senyor de Bellpuig, lluita i venç.

Una altra cornisa encara, de forta volada, deixa reposar al seu damunt un àtic amb la inscripció que, en ésser glorificadora per a Ramon III, no deixa en oblidança la seva

muller Isabel, que feia cisellar el famós sepulcre.

Oferidor l'àtic del lloc on ha d'ajustar-se una peanya, és l'exarcador del cimejar del monument funerari amb la Verge que, acompanyada dels àngels, graciosament recull en la seva falda el diví Infantó.

L'interior de l'arcada, ample nínxol ocupat per les cariàtides que ja hem descrit, sostenidores de capitells sobre els quals són acusats motius de decoració que arriben de la part exterior, aixopluga el sarcòfag, obra mestra del monument.

Un plinte ofereix lloc a unes sirenes que han de sostenir-lo. Descarrega damunt d'aquestes directament la socla de randa de pedra d'hàbils decoracions, per a elevar l'urna, la part central de la qual és omplerta per la figura de Neptú amb acompanyament

de tritons, deesses i sirenes muntats en monstres marins.

La influència clàssica que es destaca en aquesta part del sepulcre de Ramon III, porta a la memòria aquells d'època que en el museu arqueològic provincial de Barcelona hom podia admirar i els que conserva la catedral de Girona.

Si un moment la imaginació es desvia, torna aviat a una realitat colpidora en fer contemplació de l'estàtua jacent del que fou senyor de Bellpuig, que, en actitud de repòs, amb una mà al damunt de la cimera